

Azərbaycan caz musiqisinin əfsanəsi

Caz-muğam üslubunun banilərindən biri olan Vaqif Mustafazadə zaman anlayışına sığışmayan bir insan ömrü yaşadı. O, gözəl pianoçu olmaqla yanaşı, həm də çoxsaylı caz əsərləri yaratmış istedadlı bəstəkar kimi yaddaşlarda qaldı. 1940-cı il martın 16-da Azərbaycan musiqisi, muğamın klassik Amerikan caz musiqisi ilə sintezini yaratmış dünyaşöhrətli cazmen Vaqif Mustafazadə anadan olub.

İfası, novatorluğu ilə Azərbaycan caz musiqisinə yeni, orijinal üslub bəxş edən sənətkar yaşadığı qısa bir zaman məsafəsində dünyanı musiqisi ilə heyretləndirə bildi. Yaradıcılığa kiçik yaşlarından başlayan Vaqif Mustafazadənin sənət uğurları məhz onun sənət səhifələrini bəzədi. Belə ki, sənətkar musiqisi ilə dünyaya səs saldı. Vaqif Mustafazadə Azərbaycan caz musiqisinin banisi və yeni caz fikrinin yaradıcısıdır. O, Azərbaycan musiqisinin, muğamın klassik Amerikan caz musiqisi ilə sintezini yaratmışdır. Onun yeni devizi caz-muğam adlanır. Sənətkarı Azərbaycan muğam caz hərəkatının memarı da adlandırılır.

Vaqif Aşef Zeynalı adına Bakı Musiqi Məktəbinə daxil olduqdan bir il sonra 1958-ci ildə Azərbaycan Dövlət Radio Verilişləri Komitəsində solist kimi əmək fəaliyyətinə başlayır. 1964-cü ildə o, Üzeyir Hacıbəyov adına Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasına daxil olur və 1965-ci ildə Tbilisiyə köçür. Onu "Orera" ansamblına musiqi rəhbəri vəzifəsinə dəvət edirlər. Burada caz festivallarında və konsertlərdə müvəffəqiyyətlə çıxış edir. Tallində keçirilən Ümumdünya Caz Musiqisi Festivalında o, bir neçə kompozisiyanı ifa edir və maraqla qarşılanır.

Tərcümeyi-halında qeyd olunduğu kimi, 1968-ci ildə Azərbaycanın musiqi aləmində yüksək nüfuza malik olan məşhur bəstəkar, Azərbaycanın mədəniyyət naziri Rauf

Hacıyevin təkidi ilə Vaqif Mustafazadə Tbilisidən Bakıya qayıdır. Doğma Bakı, İçərişəhərin dar küçələri, burada keçirdiyi uşaqlıq illərinin unudulmaz xatirələri, tanış insanların mehriban çöhrələri Vaqif üçün sanki yeni ilham mənbəyinə çevrildi və o, yaradıcı fəaliyyətinin yeni mərhələsinə qədəm qoydu. Beynəlxalq caz müsabiqələri və festivallarının laureatı olur. Fortepiano və simfonik orkestr üçün konsertin, "Muğam" simfoniyanın, bir sıra caz kompozisiyalarının və pyeslərin müəllifidir. 1970-ci ildə "Leyli" vokal kvartetini yaradır. Qısa müddətdə bu qrup bakılı musiqisəvərlərin böyük rəğbətini qazanır. Bir il sonra 1971-ci ildə bezi səbəblərə görə "Leyli" vokal qrupunun tərkibi və adı dəyişir. Bu

nə tam əks olan Şərq və Qərb ələmlərini birləşdirən musiqini çoxsaylı sənətsevərlərin yaddaşında əbədi həkk etdi. Kollektivdə işləyən peşəkar musiqiçilər ondan çox şey öyrənmişdilər. Bu, sözün həqiqi mənasında, yüksək musiqi məktəbi və öz üzərində daimi iş illəri idi.

1978-ci ildə Monakoda keçirilən 8-ci Beynəlxalq Caz Festivalında "Əzizəni göz-ləyirəm" musiqisinə görə birinci mükafatı almışdı. 1979-cu ildə Azərbaycanın əməkdar incəsənət xadimi adına, 1982-ci ildə isə ölümündən sonra Azərbaycan Dövlət Mükafatına layiq görülmüşdür. O, fortepiano konsertlərinin, "Muğam" simfoniyası və başqa fortepiano şedevrlərinin müəllifidir. Lakin bütün bunlar Vaqifin öz övladlarından - iki qızın-

yer tutması, özünün isə dünya miqyaslı musiqiçilər arasında ən yaxşı ifaçı adına layiq görülməsi xəbərini alanda, bəlkə də ömrünün ən həyəcanlı və xoşbəxt anlarını yaşadı. Müsəbiqədə qalib gəldiyinə görə ona hədiyyə kimi, sülh və həyat eşqinin rəmzi, sırf musiqi rəmzi olan "Ağ royal" verilmişdi. Vaqif Mustafazadənin musiqisi, bax, belə musiqi idi.

Azərbaycanda sosializm siyasətinin və sət qaydaların hökm sürdüyü, heç də asan olmayan o illərə bu günümüzün prizmasından baxanda başa düşürük ki, Vaqif Mustafazadə kimi qeyri-adi, heç kəsə bənzəməyən pianoçu və bəstəkar üçün o dövrdə yaşamaq və işləmək heç də asan deyilmiş. Vaqif şəxsiyyətinin ətrafında həmişə çoxlu mübahisə və polemikalar olub, onun sağlığında da, ölümündən sonra da. O, cəmiyyətin yaratdığı stereotiplərə tabe olmurdu. Onun əsər və improvizasiyaları bu gün həm peşəkar caz musiqiçiləri, həm də onun işini davam etdirməyə cəhd göstərən gənclər tərəfindən diqqətlə təhlil və

müzakirə edilir. Vaqif

Mustafazadə öz zamanəsinin görkəmli şəxsiyyəti idi. Gerçekliyi qəbul etmək istəməyənlər daha canfəşanlıqla onun əleyhinə təbliğat aparsalar da, o, sənətdə bir etalon oldu. Vaqifin yaradıcılığını milli musiqimizə, muğama xəyanət kimi qiymətləndirənlər bununla da kifayətlənmirlər. Vaqifin televiziya solo-konsert vermək cəhdi dəfələrlə boşa çıxır. Vaqif bu ədalətsizliyin, haqsızlığın fəvqündə dayansa da, gündən-günə gərilən əsəblər özünü bürüzə verir. 16 dekabr 1979-cu ildə Daşkənddə konsert zamanı səhnədə "Əzizəni göz-ləyərəkən" kompozisiyanı ifa edərkən ürək tutmasından vəfat edir. Bakıda dəfn olunur. Bu, Vaqif Mustafazadənin həyat eşqi və enerjisi ilə dolu insanın, Azərbaycan caz musiqisinin əfsanəsi olan musiqiçinin son konserti oldu. Vaqif Mustafazadə yaratdığı əsərləri ilə Azərbaycan musiqi irsinə böyük töhfələr vermiş və bu gün onun əsərləri sənəti qiymətləndirən və musiqi zövqü olan insanlar tərəfindən böyük məhəbbətlə dinlənir.

Zümrüd BAYRAMOVA